

Джеръм К. Джеръм

Разговори след вечеря

Въведение

Беше нощта на Рождество Христово.

Започвам по този начин, защото така е уместно, редно и благоприличие да се започне, а аз съм възпитаван да се държа уместно, редно и благоприличие, като съм научен винаги да върша уместни, редни и благоприлични неща и този навик ми е останал.

Естествено, дори съвсем информативно, не е изобщо нужно да споменавам датата. Опитният читател добре знае, че ще да е нощта на Рождество и не е необходимо аз да му го казвам. Всичко това винаги се случва в нощта на Рождество – историите за призраци.

Нощта на Рождество е гала-вечер за призраците. В нощта на Рождество те устройват годишното си празненство. В нощта на Рождество всеки в Страната на призраците, който *представява* нещо... (макар че що се отнася до призраци, според мен е по-правилно да се каже – всяко нищо, което действително представлява нищо) излиза да се покаже, той или тя, да види другите, те да го видят, да се поразходи насам-натам, да парадират със савана си и покрива си пред другите, да се изкаже критично за маниерите на другите и да се подиграе с цвета на лицето им.

„Парадът в навечерието на Рождество“, предполагам, че така го наричат самите те, без съмнение е церемония, за която всички с желание се готвят, в очакване да направят впечатление в Страната на призраците, особено по-шикозните от тях, като например убитите барони, покварените графини, графовете, пристигнали тук с Уилям Завоевателя, избили родствениците си и сами умрели в пълно умопомрачение.

Глухи стонове и сатанински кикот най-енергично се упражняват там, това е извън всякакво съмнение. Смразяващи кръвта писъци и вледеняващи чак костния мозък жестикулации вероятно биват репетирани дълги седмици. Ръждиви вериги и кървави ками биват щателно оглеждани и привеждани в пълна изправност, а покривите и саваните, грижливо скътани след шествието от предишната година, биват изваждани, изтърсвани, изкърпвани и проветрявани.

О, нощ на силни вълнения е нощта на 24 срещу 25 декември в Страната на призраците!

Призраците, както сигурно сте забелязали, никога не излизат навън в нощта след Коледа. Предполагаме, че нощта срещу Рождество им идва твърде много, те не са свикнали на тъй силни усещания. В продължение

на около седмица след Бъдни вечер господата призраци без съмнение се чувстват така, сякаш са станали много разсъдливи и се залавят да вземат тържествени решения да сложат край на всичко това още от следващата година, а пък дамите призраци са непоследователни и сприхави, предразположени да избухнат в сълзи и да излизат от стаята бързешката, без каквато и да било основателна причина, когато някой ги заговори.

Призраците без никаква специална позиция, която да отстояват – обикновените призраци от средната класа, – периодично, струва ми се, витаят по-малко през свободните си от задължения нощи: на Все светии, на Средилето, а някои се отбиват и на редовите местни празници да отбележат, примерно, годишнината от обесването на нечий дядо, или да предвещаят някое нещастие.

Средният английски призрак наистина обича да вещае нещастия, пристрастен е към това. Пратиш ли го да предрече неприятности на някого, остава много доволен. Дай му само да нахлуе в нечий мирен дом и да обърне цялата къща с главата надолу, като пророкува погребения или банкрути, или пък подмята, че позор или друга някоя беда не са далечни, макар че никой, който е със всичкия си, не иска и да знае за това, ако не е в състояние да го предотврати, а предварителното знание не може да бъде полезно с никаква цел изобщо – докато призракът има чувството, че съчетава дълга си с удоволствието. Той никога не си би простил, ако с някого от семейството се случи нещастие, а той не се е явил там два месеца предварително да прави глупави номера по моравата или да пази равновесие върху таблите на нечие легло.

Иначе има и съвсем млади или крайно добросъвестни призраци без собствена воля, а също и неуточнен брой умствено изтерзани такива, които витаят постоянно през цялата година; има още и суетливи призраци, възмутени, задето са били погребани на бунището или в селския водоем – те не дават мира на цялата енория нощем, докато някой не плати за първокласното им погребение.

Ала както рекох по-преди, те са изключения. Средният, праволинеен призрак си изпълнява номера в нощта срещу Рождество и това му стига.

Защо точно в нощта срещу Рождество измежду всички други в годината, аз самият така и не успях да разбера. Тя винаги е била една от най-мрачните нощи, през които можеш да останеш навън – студена, кална, влажна. А пък и по Коледа на всички им се налага да изгърпят пълните си с роднини къщи, та едва ли е нужно и призраците на мъртвите да им се мотаят в краката. Сигурен съм в това.

Навярно има нещо призрачно във въздуха по Коледа – нещо в душната и тежка атмосфера, което привлича призраците, както влагата на летните дъждове привлича жабите и охлювите.

Ала Бъдни вечер бележи не само появата на призраци – в тази нощ и живите хора винаги седат да говорят за призраци. Всеки път, щом петима или шестима англичани се съберат край камината в навечерието на Коледа, те започват да си разказват истории за призраци. Тогава нищо друго не може да ни достави такава наслада, както да слушаме и разказваме истински случки за привидения. В тези весели, празнични мигове ние обичаме да потъваме в размисли за гробове, трупове и кръв.

В нашите истории с духове се случват доста много подобни неща, но това естествено не е по наша вина, а на калпавите привидения, които така и не се опитват да извадят някой нов номер, а все си карат всичко постарому, без да поемат никакви рискове. В резултат, когато отиде на шест коледни тържества и чуе шестима души да разказват за приключенията си с духовете, на човек му се отщява да слуша още подобни истории. Да чуеш някакви други истории с призраци сетне, е все едно да изгледаш открай докрай две комедии, или да си купиш две хумористични списания – повторението е скучно и уморително.

Винаги се описва случка с млад мъж, който отива да прекара Коледа в някаква къща в провинцията, а преди празника го настаняват да спи в западното крило на зданието. След което посред нощ вратата на стаята се отваря тихо и някой – най-често дама по нощница – бавно влиза в стаята му и присяда на леглото. Младият мъж решава, че ще да е някоя от гостенките или пък роднина на домакините, макар че не си спомня да я е виждал преди това; навярно не е могла да заспи, чувствала се е самотна и е дошла в стаята му да си побъбрят. Младият мъж си няма и представа, че това е привидение и не подозира нищо. Ала гостенката не продумва дума, а когато той пак поглежда нататък, тя е изчезнала!

Младият мъж разказва за случилото се сутринта на закуска и пита всяка от присъстващите дами поред дали някоя от тях не го е навестила през нощта. Всички те обаче го уверяват, че не са, а домакинят, побледнял като смъртник, започва да го моли да не говори повече по въпроса, която молба се вижда на младия мъж доволно странна.

След закуска домакинят отвежда младия мъж в един ъгъл и му обяснява, че видяното от него е призракът на една дама, която била убита точно в това легло, или която била убита друг човек пак там – без значение е точно какво е станало: човек може да стане призрак или като убие някого, или като сам бъде убит, по желание. Призракът на убит

вероятно е по-популярен, ала от друга страна, можеш да изплашиш хората по-силно, ако сам си убитият, защото си в състояние да си покажеш раните и да демонстрираш стонове.

Има и истории за госта скептик – между другото, винаги става така, че най си пати именно гостът. Призраците много не ги е еня за собствените им семейства: те предпочитат да спохождат госта, който, като изслушва някой разказ за привидение в нощта срещу Коледа, се изсмива и заявява, че не вярва да има такива неща като призраци изобщо и че е готов да преспи в обитаваната от духа стая, ако му позволят.

Всички започват да настояват да не постъпва безразсъдно, ала той упорства в необмислената си храброст и се качва в Жълтата спалня (обитаваната от духа спалня може да е и в друг цвят), без да му мисли много, със свещ в ръка, като пожелава на всички лека нощ и затваря вратата на стаята.

На следващата сутрин косата му е бяла като сняг.

Той не казва на никого какво е видял: твърде ужасно е.

Има и гости-храбреци, които видят ли призрак, знаят, че е призрак, гледат го как влиза в стаята и изчезва през ламперията, след което, понеже призрактът явно няма намерение да се върне и следователно не могат да спечелят нищо от това будуване, си лягат да спят.

Такъв гост не споменава пред никого, че е видял призрак, защото го е страх, че ще изплаши околните – има хора, които се изнервят от призраци, – а решава да изчака и слепващата нощ, за да види дали привидението пак ще се появи.

То се появява и този път гостът става от леглото, облича се, сресва се и тръгва да го проследи – тогава открива тайния проход, който води от спалнята към избата, дето държат бирата – проход, който несъмнено често е бил използван отколе, в лошите стари времена.

Следват други истории – за младия мъж, който се събужда посред нощ със странно усещане и съзира богатия си чичо-ерген, изправен до леглото му. Богатият чичо се усмихва с някаква чудновата усмивка и изчезва. Младият мъж веднага скача от постелята и поглежда часовника си. Часовникът е спрял на четири и половина, защото младият мъж е забравил да го навие.

На следващия ден той започва да разпитва едно-друго и установява, че колкото и да е странно, богатият му чичо, чийто едничък племенник той се явява, се бил оженил за някаква вдовица с единайсет деца точно в дванайсет без четвърт само преди два дни.

Младият мъж не прави опит да си изясни случилото се. Той само

потвърждава верността на разказа си.

Освен това, нека споменем още един случай – за господина, който се прибирал късно през нощта у дома от вечеря на франкмасони и, като забелязал светлината, излъчвана от руините на абатството, промъкнал се там и погледнал през ключалката. Вътре видял привидението на монахиня-карамелитка в сиво да целува призрака на монах-доминиканец в кафяво и останал толкова неописуемо потресен и изплашен, че припаднал на място и бил открит на следващата сутрин да лежи, както се бил строполил, все така онемял и здраво стиснал в ръка верния си секретен ключ.

Всички тези неща се случват в нощта срещу Рождество. Да се разказват истории за призраци през някоя друга нощ, а не на 24 декември, в английското общество, такова, каквото понастоящем то е устроено, би било невъзможно. Тъй че като ви представям скръбните, ала автентични разкази за призраци, които следват по-на-татък, струва ми се ненужно да пояснявам на изучаващия англосаксонската литература, че времето, по което те се разказват и през което произшествията се случват, е нощта срещу Рождество.

Ала въпреки това го правя.

Как се разказаха тези истории

Беше настъпила нощта срещу Рождество! Нощта срещу Рождество у чичо ми Джон, нощта срещу Коледа (Твърде много се повтаря тази „нощ срещу Рождество“ в тази книга. И сам го разбирам. Дори на мен започва да ми става досадно. Не виждам обаче как мога да го избегна вече) на Лабърнъм Гроув № 47, в предградието Ту-тинг на Южен Лондон.

Беше нощта срещу Рождество, в мъжидиво осветената предна гостна (служителите от газовата компания стачкуваха), където трептящата светлина от камината хвърляше странни сенки върху ярките цветове на тапетите, докато навън, на пустата улица, бурята безмилостно бушуваше, а вятърът като необуздан дух летеше и стенеше над площада, заобикаляйки с тревожни викове млекарницата.

Ние бяхме вечеряли и седяхме в гостната, като разговаряхме и пушихме.

Вечерята беше много добра – наистина много добра. Впоследствие по повод на това празненство възникнаха търкания в нашето семейство. Тръгнаха слухове изобщо и в частност по повод на моето участие в събитията, размениха се реплики, които не ме изненадаха особено, защото знам какво представлява семейството ни, но все пак се огорчих. Що се отнася до леля ми Марая например, нямам представа кога бих пожелал пак да я видя. Смятах, че леля ми Марая по-добре ме познава.

Но при все че с мен се постъпи несправедливо – както ще обясня по-късно, крайно несправедливо, – това не може да ме възпре да отдам дължимото на другите, дори на онези, които ме оклеветиха най-грубо. Ще отдам дължимото на горещите воловани с телешко на леля ми, както и на печените омари, последвани от нейния специалитет – чийзкейк с извара, сервиран топъл (според мен с безсмислено да се сервира студен чийзкейк, защото целият аромат се губи), всичко това полято с отлежалата тъмна бира на чичо ми Джон – ще призная, че беше крайно вкусно. Аз и тогава му отдадох дължимото, самата леля Марая не може да не го потвърди.

След вечерята чичо приготви пунш с уиски. На него също отдадох дължимото, чичо ще потвърди. Той каза, че се радва, защото установил, че напитката ми харесва. Скоро след вечеря леля отиде да си легне, но помощникът на местния енорийски свещеник, старият доктор Скръбълс,

господин Самюъл Кумс, член на нашия общински съвет, Теди Бифълс и моя милост останахме да правим компания на чичо. Бяхме единоклони, че още е твърде рано да се предаваме, ето защо чичо приготви още една купа пунш и, мисля, всички отдадохме дължимото и на него – поне за себе си съм сигурен. За мен е истинска страст желанието да отдавам дължимото на всички.

Поседяхме още доста време, като докторът забърка по-късно и пунш с джин, за разнообразие, макар че аз лично не усетих голяма разлика във вкуса. Но беше много приятно, ние бяхме щастливи и всички бяха извънредно мили.

Чичо Джон ни разказа една много смешна история същата тази вечер. Ама действително смешна история.

Сега съм забравил за какво ставаше дума, но знам, че тогава ми стана много забавно – мисля, че през целия си живот не съм се смял толкова. Странно е обаче, дете не мога да си я спомня въпросната история, при положение, че той ни я повтори четири пъти. А вината да не се стигне до пети си е изцяло наша.

После пък докторът изпя една много остроумна песничка, като по време на изпълнението ѝ имитираше различните животни в стопанския двор. Малко ги пообърка обаче. Изрева като магаре, когато имитираше петела, и изкукурига, когато имитираше прасето, но ние много добре разбирахме какво има предвид.

Аз започнах да разправам един крайно интересен анекдот, но докато говорех, с лека изненада установих, че никой не ми обръща ни най-малко внимание. Това ми се стори доста грубо, но внезапно ми просветна, че през цялото време съм си говорил наум, сам на себе си, а не на глас, тъй че те естествено не бяха разбрали изобщо, че им разказвам нещо, и вероятно се бяха озадачили, като не разбираха причината за оживлението, изписано на лицето ми, нито на красноречивите ми жестикулации. Крайно необичайно е някой да допусне такава грешка. Не помня и на мен самия да ми се е случвало подобно нещо преди.

Малко по-късно помощникът на енорийския свещеник ни показа фокуси с карти. Попита ни дали сме запознати с играта, наричана „фокус с три карти“. Обясни, че представлявала ловък номер, с помощта на който долни и безскруплни мъже, чести посетители на конните надбягвания, с измама ограбвали глупави млади хора. Номерът бил много прост: всичко зависело от бързината на ръцете. Точно тази бързина подвеждала околото.

Той заяви, че ще ни покаже мошеническия трик, за да можем да сме

информирани и да не ни измамят, след което взе колодата карти на чичо Джон от кутийката за чай и като избра три карти, две от две до десет и една дама, седна на килима пред камината и ни обясни какво се готви да направи.

– Сега ще взема тези три карти, ето така – каза той, – и ще ви дам възможност да ги видите. После полекичка ще ги поставя върху килима обърнати и ще ви подканя да посочите дамата. Вие ще си мислите, че знаете коя карта е дамата... – И той извърши каквото бе описал.

Старият господин Кумс, който е и един от нашите църковни настоятели, заяви, че дамата е по средата.

– Само си мислите, че е така – с усмивка каза помощникът на енорийския свещеник.

– Изобщо нищо не си мисля – отвърна господин Кумс.

– Казвам ви, че е средната карта. Залагам пет шилинга на средната карта.

– Ето на, точно това ви обяснявах – рече помощникът на енорийския свещеник, обръщайки се към останалите от нас, – именно по този начин глупавите младежи се подвеждат и губят парите си. Убедени са, че са видели къде е картата, но само си въобразяват. Не могат да проумеят, че бързината на ръката е измамила окоото им.

Той разправи, че му било известно как някои млади хора тръгвали на състезание по гребане или на игра на крикет с доста лири в джоба, а се връщали още рано следобед без пукната пара, защото са прахосали всичко на тази безнравствена игра.

Той заяви също и че ще вземе половината от петте шилинга на господин Кумс, защото така ще му даде добър урок и вероятно по този начин господин Кумс ще си спести бъдещи загуби; а другата половина щял да предостави за помощ на бедните.

– Не берете грижа за тях – отвърна му господин Кумс. – И не пийте монетата, това е всичко.

След което той постави парите си върху средната карта и я обърна.

Действително се оказа дамата!

Ние всички останахме много изненадани, особено помощникът на енорийския свещеник.

Той обясни, че понякога и това ставало – можело човек най-случайно да заложи на вярната карта.

Помощникът на енорийския свещеник обясни, че това е най-голямата беда, която човек може сам да си навлече, ако съзнава какво върши, защото когато се пробва и спечели, развива вкус към така

наречената игра и се подмамва да продължава да рискува, дотогава, докато не му се наложи да се откаже, разорен и съсипан.

След това той повтори номера. Господин Кумс заяви, че този път дамата е до кофата за вглица и искаше да заложил пет шилинга на тази карта.

Ние му се изсмяхме и се опитахме да го разубедим. Той не искаше да слуша никакви съвети и настоя да заложил.

Помощникът на енорийския свещеник каза: така да бъде, бил го предупредил и друго не можел да стори. Ако той (господин Кумс) бил решил да изглюпява, то тогава нека същият (господин Кумс) да прави каквото ще.

Помощникът на енорийския свещеник каза, че трябва да вземе петте шилинга, с което да се възстанови положението с помощта за бедните.

И тъй, господин Кумс поставил две монети върху картата до кофата за вглица и я обърнал.

И пак беше дамата!

Сетне чичо Джон заложил два шилинга и също спечелил.

След което всички ние играхме и всички спечелихме. Тоест, всички без помощника на енорийския свещеник.

Той изживя много тежки мигове. Не познавам друг човек, който да е имал толкова лош късмет на карти. Губеше всеки път.

След това пихме още пунш, а чичо направи страшно смешна грешка, когато го смесваше: забрави да сложи уиски. Ах, колко му се смяхме – накарахме го после да сложи двойна доза, за неустойка.

Ех, колко забавно ни беше онази вечер!

След което, по един или друг начин, явно сме стигнали до призраците, защото следващият ми спомен е, че си разказвахме взаимно истории за привидения.

Разказът на Теди Бифълс

Първата история разказа Теди Бифълс и ще го оставя тук да я повтори със своите собствени думи.

(Не ме питайте как така мога да помня неговите собствени думи точно – дали съм си ги записал със стенографски знаци, или той е носел историята си черно на бяло и после ми е дал ръкописа, за да го публикувам в тази книга, защото и да ме питате, няма да ви кажа. Това е фирмена тайна.)

Бифълс нарече историята си

Джонсън и Емили или Преданият призрак

– Бях едва-що станал юноша, когато срещнах за пръв път Джонсън. Пристигнал си бях у дома за Коледа и понеже въпросната вечер бе нощта срещу Рождество, позволиха ми да остана до късно. Когато отворих вратата на малката си спалня, за да вляза вътре, оказах се лице в лице с Джонсън, който излизаше оттам. Привидението мина през мен и издавайки продължителен и тих страдалчески стон, изчезна навън през прозореца на стълбището.

За миг се стреснах – по онова време бях още ученик и никога дотогава не бях виждал призрак – и изпитах известна боязън да си легна. Ала като поразмислих, спомних си, че привиденията причиняват зло само на грешниците, завих се добре и заспах.

На сутринта споделих с баща си какво бях видял.

– А, да, това е бил старият Джонсън – отвърна той. – Не се плаши от него, той си живее тук. – След което ми разказа историята на клетото същество.

Оказа се, че Джонсън, когато бил още жив, на младини се влюбил в дъщерята на един някогашен обитател на нашата къща, много красиво момиче, което се наричало Емили. Баща ми не знаеше второто име.

Джонсън бил твърде беден, за да се ожени за момичето, затова я целунал за сбогом, заявил, че скоро ще се върне, и заминал за Австралия, за да спечели богатство.

Австралия тогава не била каквато станала по-късно. В онези далечни времена из пустинните ѝ местности рядко се срещали пътници и дори когато някой бивал сполетян от невъзвратимото, то преносимото

имущество, намерено у него, най-често се оказвало недостатъчно конвертируемо и стойността не стигала да се заплатят най-обикновените погребални разности от първа необходимост. Тъй че на Джонсън му били необходими почти двацет години, докато натрупа богатство.

Задачата, която сам си бил определил, най-сетне била изпълнена, след което, успявайки да се изплъзне от полицията и да избяга от колонията, той се прибрал в Англия, изпълнен с надежда за щастие, та да си потърси невестата.

Пристигнал в къщата, но я заварил тиха и безлюдна. Единственото, което съседите могли да му кажат, било, че скоро след като той отпътувал, семейството изчезнало тихомълком през една мъглива нощ и никой не ги бил виждал, нито бил чувал нещо за тях оттогава, макар че хазяинът и повечето от собствениците на магазини наоколо усилено се опитвали да научат нещо повече.

Клетият Джонсън обезумял от мъка. Търсил своята изгубена изгора по целия свят. Ала така и не я намерил и след дълги години на безплодни усилия се прибрал да завърши самотния си живот в същата тази къща, където през някога щастливите отминали дни бил прекарал тъй много блажени часове с възлюбената си Емили.

Живял там напълно сам, обикалял пустите стаи, ридаел и призовавал своята Емили да се върне при него. Когато клетият човек умрял, призракът му продължил да изпълнява задълженията си.

– Той беше там – обясни баща ми, – когато аз оглеждах къщата, а посредникът отстъпи десет лири от годишния наем заради призрака.

Сетне продължих да срещам Джонсън из къщата по всяко време на нощта, а и всички останали също. Ние или го заобикаляхме, или се отдръпвахме, за да му направим път, но след като посвиквахме с него, ни се стори, че не е нужно толкова да се церемоним, та преминавахме и направо през него. Не бих казал, че срещяхме някакво съпротивление.

Старото привидение беше хрисимо и безобидно и ние всички много му състрадавахме. Известно време жените в семейството си го имаха съвсем като домашен любимец. Бяха дълбоко затрогнати от неговата преданост.

С времето обаче той започна малко да ни поомръзва. Работата е там, че беше изпълнен с безкрайна тъга. Нищо весело, нищо жизнерадостно нямаше у него. Човек го съжаляваше, но се и дразнеше. Привидението присядаше на стълбището и по цели часове без прекъсване плачеше и когато и да се събудехме нощем, винаги го чувахме как броди из коридорите и как със стонове и въздишки влиза в различни стаи, после

излиза, а сетне и ние не можехме лесно да заспим. Когато пък имавме гости, то пристигаше, сядаше до вратата на дневната и хлипаше през цялото време. Не че причиняваше някакво зло на когото и да било, но помрачаваше цялото прекарване.

– Ох, този стар глупак започва да ми омръзва – заяви една вечер баща ми (моят баща, както знаете, може да бъде доста безцеремонен, когато някой му досажда), след като Джонсън беше нахалствал повече от обичайно и бе провалил една партия вист с това, че седя върху камината, надавайки вопли, дотогава докато никой вече не помнеше дори кое беше коз и с кой цвят се бе тръгнало. – Ще се наложи да се отървем от него по един или друг начин. Чудя се как да постъпя.

– Ами – обади се майка ми – можеш да бъдеш сигурен, че няма да се отървеш от него, докато не открие гроба на Емили. Ето какво търси той. Намери му гроба на Емили, посочи му го и той ще се махне оттук. Само това може да се направи. Помни ми думата.

Предложението изглеждаше смислено, ала трудността за изпълнението му се състоеше в това, че никой от нас не знаеше къде се намира гробът на Емили, както не го знаеше и призракът на Джонсън. Баща ми предложи да пробутаме на клетника гроба на някоя друга Емили, ала за нещастие, оказа се, че няма никаква друга Емили, погребана в радиус доста мили от нас. Никога не ми се беше случвало да попадам в област, така изцяло лишена от всякакви покойници на име Емили.

След като поразмислих малко, осмелих се и аз да предложа нещо.

– А не може ли да изфабрикуваме нещо за стария симпатяга? – попитах. – Вижда ми се простодушен дъртак. Може и да се хване на номера. Нека поне пробваме.

– Дявол да го вземе, така и ще направим! – възкликна баща ми и още на следващата сутрин повикахме майстори, които издигнаха в дъното на овощната градина могилка с надгробен камък на нея, с издълбан следния надпис:

В памет
на Емили,
чиито последни слова бяха:
„Кажете на Джонсън,
че го обичам“

– Това няма как да не го привлече тук – мечтателно рече татко, оглеждайки завършеното дело. – Дано не греша, но съм убеден, че така ще

стане.

Така и стана!

Още същата нощ го примамихме на гроба и – о, това бе една от най-покъртителните гледки, на които съм присъствал! – Джонсън се хвърли връз надгробния камък и избухна в сълзи. Виждайки това, баща ми и старият Скуибинс, градинарят, се заплакаха като деца.

Оттогава насетне Джонсън никога повече не ни е безпокоил в къщата. Сега прекарва нощите на гроба, ридае и изглежда много щастлив.

Дали е още там? О, да. Ще ви заведе всички и ще ви го покаже следващия път, когато дойдете у дома: приемното му време е от десет часа вечерта до четири сутринта, в неделя от десет до два.

Интерлюдия

Разказът на доктора

Историята, която младият Бифълс ни разказа тъй прочувствено, ме разплака. След като я изслушахме, всички ние се умислихме и забелязах, че дори старият доктор скришом изтри една сълза. Но чичо Джон забърка още една купа пунш и ние полека-лека се примирихме с положението.

След малко докторът даже почти се развесели и ни разказа за призрака на един от своите пациенти.

Този разказ аз не мога да ви предам. Бих искал да можех. Впоследствие всички заявиха, че бил най-хубавият от досегашните – най-страшният и най-ужасяващият, – но аз лично не можах да го проумея изобщо. Стори ми се някак незавършен.

Той започна добре, след което нещо, изглежда, се случи, а докторът вече го приключваше. Не успях да разбера какво точно направи със средната част на историята.

Краят ѝ беше – това все пак го разбрах, – че някой намери нещо, а то подсети господин Кумс за една особено любопитна случка, възникнала в някаква стара мелница, на която някога шурейт му бил собственик.

Господин Кумс заяви, че щял да ни разкаже тази история, и преди някой да успее да го спре, вече се бе впуснал в нея.

Разказът на господин Кумс

Господин Кумс съобщи, че разказът му се наричал

Обитаваната от духове мелница или Разрухата на една къща

– Е, вие познавате моя шурей, господин Паркинс – започна господин Кумс, като извади дългата си глинена лула от устата и я пъкна зад ухото си; не познавахме шурей му, но казахме, че го познаваме, за да спестим време, – и естествено знаете, че той преди време нае една стара мелница в графство Съри и отиде да живее в нея.

Трябва да знаете още, че преди години същата тази мелница била обитавана от някакъв зъл стар скъперник, който умрял и оставил – според слуховете – всичките си пари, скрити някъде там. И разбира се, всеки, който впоследствие се настанявал в мелницата, се опитвал да намери съкровището, но дотогава никой не бил успял, а местните всезнайковци твърдяха, че никой никога няма и да го открие, освен ако призракът на мелничаря скъперник някой ден не си хареса някого от наемателите и не му разкрие тайната.

Моят шурей не бе обърнал голямо внимание на тази история, смятайки я за бабини деветини, и за разлика от предшествениците си не правеше никакви опити да намери скритото имане.

– Освен ако някога тази дейност не е била доста по-доходоносна, отколкото е сега – твърдеше шурейт ми, – не си представям как един мелничар е можел изобщо да спести нещичко, независимо от това колко голям скъперник е бил: във всеки случай, едва ли е било толкова, че да си заслужава труда да го търси човек.

Ала и той не бе в състояние напълно да се отърси от мисълта за съкровището.

Една нощ отишъл да си легне. В това нямало нищо необичайно, трябва да призная. Той често си лягал нощем. Странното обаче било, че точно когато часовникът на селската църква отбил последния удар от дванайстия час, шурейт ми се стреснал от сън и почувствал, че няма да може да заспи отново.

Джо (малкото му име било Джо) седнал в леглото и се огледал.

В долния край на постелята имало нещо, което стояло съвсем

неподвижно, забулено в сянка.

Нещото се помръднало към лунната светлина и тогава шурейт ми видял, че това било съсухрен дребен старец с брич до коленете и с коса на плитка.

В миг историята за скритото съкровище и стария скъперник проблясвала в съзнанието му.

Дошъл е да ми покаже къде е скрито, помислил си шурейт ми и решил, че няма да похарчи всичките пари само за себе си, а ще отдели една малка част, за да направи добрини и на други хора.

Привидението се придвижило към вратата: шурейт ми обул панталоните си и го последвал. Призракът слязъл долу в кухнята, неусетно пристъпил към огнището, изпуснал въздишка, а сетне изчезнал.

На сутринта Джо извикал двама зидари и ги накаран да изместят готварската печка и да сринат комина, а той в това време стоял настрана с чувал за картофи, с който възнамерявал да прибере златото.

Зидарите срутили половината стена, но не намерили нищо друго освен една дребна монета. Шурейт ми бил в недоумение.

Следващата нощ старецът пак се появил и пак го завел до кухнята. Този път обаче вместо да отиде при огнището, изправил се по средата на стаята и там изпуснал въздишка.

Аха, сега разбирам какво иска да каже, рекъл си наум шурейт ми – под пода е. И защо този дърт глупак по-рано застана до печката, та да ме подведе да мисля, че имането е някъде в комина?

През целия следващ ден майсторите се занимавали с пода, но единственото, което намерили, била тризъба вилица, при това със счупена дръжка.

На третата нощ призракът отново се появил най-невъзмутимо и за трети път се отправил към кухнята. Влязъл там, погледнал към тавана и изчезнал.

– Пфу! Тоя не е поумнял много там, където е бил – изсумтял Джо, докато се отправял обратно към леглото си. – От самото начало трябваше да се досетя какво е направил.

Тъй като вече било вън от съмнение къде се намира съкровището, веднага след закуска майсторите се заловили да събарят тавана. Свалили го целия, парче по парче, извадили и дъските на стаята над него.

Колкото може да се намери съкровище в халба за бира, толкова намерили и те там.

Четвъртата нощ, когато призракът се появил както обикновено, шурейт ми бил тъй бесен, че го замерил с обувката си, която преминала

през тялото му и счупила огледалото.

На петата нощ, когато Джо се събудил, както вече редовно му се случвало в дванайсет, призракът седял в поза на отчаяние и видът му бил много окаян. Едрите му тъжни очи гледали така умоляващо, че шурейт ми се трогнал.

В края на краищата, рекъл си той, тоя глупак сигурно полага много усилия. Може би е забравил къде всъщност го е сложил и се опитва да си спомни. Ще му дам още една възможност.

Призракът изглеждал признателен и щастлив, виждайки, че Джо се готви да го последва; сега го отвел до таванското помещение, посочил нагоре и изчезнал.

Дано този път е улучил, искрено се надявам да е така, рекъл си моят шурей, а на следващия ден майсторите се заловили да свалят покрива на постройката.

Нужни им били цели три дни, за да махнат целия покрив, но единственото, което намерили, било птиче гнездо; след като укрепили гнездото, майсторите покрили къщата с насмолена мушама, за да не влиза влага.

Човек ще си рече, че това е трябвало да накара клетия човек да престане да търси съкровището. Но не би.

Джо решил, че не може да няма нищо в това, иначе призракът не би упорствал да се появява по този начин, и че след като е стигнал дотук, трябвало да продължи докрай и да разреши загадката, каквото и да му струвало.

Нощ след нощ той ставал от леглото си и сподирял стария мошеник привидението из цялата къща. Всяка нощ старецът посочвал различно място, а на всеки следващ ден шурейт ми продължавал да руши мелницата според указанията му и да търси съкровището. В края на третата седмица в мелницата вече не останало място за живеене. Всички стени били бутнати, всички подове – разбити, всички тавани – изтърбушени. И тогава, също така внезапно, както били започнали, посещенията на призрака секнали и шурейт ми бил оставен на мира да възстановява спокойно сградата.

Кое е накарало стария таласъм да изиграе такъв номер на един добър съпруг и данъкоплатец? Е, точно това не мога да ви кажа.

Някои твърдят, че призракът на злия старец постъпил така, за да накаже шурей ми, задето в началото не вярвал в него; други смятат, че този призрак е бил вероятно на споминал се местен водопроводчик или стъклар, за когото е естествен интересът да види как къщата се събаря и

съсипва. Никой обаче не знае със сигурност каква е истината.

Интерлюдия

Пихме още пунш, след което помощникът на енорийския свещеник ни разказа своята история.

Нищо не разбрах от тази негова история, затова и не мога да ви я преразкажа. Никой от нас не разбра нищичко от тази история. Тя не беше никак лоша, що се отнася до включения в нея материал. Съдържаше огромна по обем фабула с достатъчно случки за десетина романа. Никогато дотогава не бях слушал история с толкова много случки, нито с тъй много и различни герои.

Трябва да поясня, че нямаше нито едно човешко същество, което помощникът на енорийския свещеник да бе познавал или срещал, или само да бе чувал за него, и то да не бе включено в тази история. Тя включваше стотици участници. На всеки пет секунди той въвеждаше в разказа си съвършено нов набор от герои, а заедно с тях и чисто нова серия случки.

Ето какъв бе разказът:

– Та тогава вуйчо ми отишъл в градината и си взел пушката, но, естествено, нея я нямало там и Скрогинс заявил, че не ѝ вярва.

– На кого не вярва? Кой е тоя Скрогинс?

– Скрогинс ли? А, да, това е другият мъж, нали разбирате – а тя е съпругата.

– Коя на кого е съпруга – и какво общо има тя с всичко това?

– Ами нали това ви разправям. Тя именно намерила шапката. Присигнала с братовчедка си в Лондон – братовчедка ѝ е моята снаха, а пък другата племенница се беше омъжила за един на име Евънс, а Евънс, след като всичко свърши, занесе кутията в магазина на господин Джейкъбс, защото бащата на Джейкъбс пък беше видял онзи човек, още докато беше жив, а когато умря, Джоузеф...

– Слушай, я зарежи Евънс и кутията и кажи какво е станало с вуйчо ти и с пушката.

– Пушка ли? Каква пушка?

– Ами пушката, дето вуйчо ти я държал в градината, ама всъщност я нямало там. Какво направил с нея? Убил ли някого от тия там Джейкъбсовци и Евънсовци, Скрогинсовци и Джоузефовци? Защото, ако го е направил, било е добро и полезно дело и ние с радост ще чуем как е станало.

– Не... о, не... и как би могъл... та той бил зазидан жив в стената, нали разбирате, а когато Едуард Четвърти разказал това на абата, сестра ми заяви, че в това си здравословно състояние тя не би могла и не би искала, тъй като животът на детето щял да бъде изложен на опасност. Та те го кръстили Хорейшо, на нейния син, който бил убит при Ватерло, преди той да се роди, а самият лорд Нейпиър заяви...

– Виж какво, ти изобщо наясно ли си за какво говориш? – попитах-ме го ние в този момент.

Той отговори:

– Не.

Знаел обаче, че всяка дума от разказа му била истина, защото вуйна му лично била видяла всичко. При което ние го завихме с покривката за маса и той потъна в сън.

И тогава моят чичо ни разказа своята история.

Чичо заяви, че историята му е истинска.

Разказът на чичо

Призракът от Синята стая

– Приятели, не искам да ви разстройвам нервите – започна чичо с един особено впечатляващ, да не кажа смразяващ кръвта глас, – та ако предпочитате да си замълча, ще го сторя, ала всъщност точно тази къща, в която сега си седим, е обитавана от призраци.

– Не може да бъде! – възкликна господин Кумс.

– Какъв е смисълът да ми казвате дали може или не може да бъде, когато аз току-що ви съобщих, че е така? – отвърна чичо ми леко обидено. – Това са глупости. Заявявам ви, че къщата е обитавана от духове. Най-редовно в нощта срещу Рождество в Синята стая – (На стаята до детската в дома на чичо ми ѝ казват „Синята стая“, тъй като по-голямата част от тоалетните аксесоари са в този тон.) – витае духът на греховен човек – човек, който някога убил един коледар с буца въглища.

– И как го е направил? – попита господин Кумс, изгаряйки от нетърпение да разбере. – Трудно ли е било?

– Не знам как го е направил – отговори чичо ми, – той не е разяснил технологията. Коледарят бил заел позиция точно от вътрешната страна на входната врата и изпълнявал балада. Предполага се, че когато отворил уста да вземе си бемол, грешникът запратил буцата въглища от един от прозорците, тя влязла в гърлото на коледаря и го задушила.

– Нужен е точен мерник, но си заслужава да се опита – замислено пророни господин Кумс.

– Уви, това не било единственото му престъпление! – добави чичо ми. – Преди това убил някакъв соло корнетист.

– Ами! Това удостоверен факт ли е? – възкликна господин Кумс.

– Естествено, че е факт – отвърна чичо ми сприхаво, – поне доколкото може да се очаква нещо да е факт в случаи от този род. Колко сте заядливи тази вечер! Косвените улики били съкрушителни. Онзи клетник, корнетистът, живеел в квартала от едва месец време. Старият господин Бишъп, тогавашният съдържател на „Веселите продавачи на пясък“, от когото чух тази история, твърдеше, че не познавал друг тъй усърден и енергичен корнетист. Той знаел само две песни, но според господин Бишъп не би могъл да свири по-мощно или по-дълго, дори и да знаел четирийсет. Двете песни, които той умее да свири, били

шотландската „Ани Лори“ и „Дом, свиден дом“ (чийто автор също се нарича Бишъп, Хенри Бишъп), а що се отнася до изпълнението на самата мелодия на първата песен, господин Бишъп твърдеше, че и малко дете можело да разбере смисъла ѝ.

Музикантът – клет и самотен човек на изкуството – често заставал на улицата, точно отсреща, и свирел по два часа всяка вечер. Веднъж го видели да влиза в къщата, очевидно отзовавайки се на отправена покана, но никой не го видял да излиза от нея!

– Не се ли опитали гражданите да предложат възнаграждение за издирването му? – попита господин Кумс.

– И половин пени не дали – отговори чичо ми и продължи: – През следващото лято един германски оркестър пристигнал тук и членовете му оповестили намерението си да останат до есента. На втория ден от престоя си цялата трупа, напети и здрави мъже, да им се не-нагледаш, били поканени на обяд от нашия злодей, а сетне прекарвали двайсет и четири часа на легло, след което си заминали от града, до един страшно отпаднали и с разстроено храносмилане. Енорийският лекар, който се погрижил за тях, изразил мнение, че е твърде съмнително дали занаятчийският който и да е от тях ще може някога пак да изсвири каквото и да било.

– А... а вие знаете ли рецептата? – попита господин Кумс.

– За съжаление, не – отговори чичо ми, – но се говори, че основната съставка била пай със свинско от закусвалнята на гарата. Забравил съм останалите престъпления на този човек – добави чичо ми. – Едно време ги знаех всичките, ала паметта ми не е каквато беше. Едва ли обаче петня неговата с твърдението, че той не е бил лишен от някаква връзка със смъртта и последвалото погребение на един господин, който свирел на арфа с пръстите на краката си; а също и че не е изключено да носи известна отговорност за самотния гроб на останал безименен за нас млад италиански селянин латернаджия.

Всяка година в нощта срещу Рождество – продължи чичо ми, разцепвайки с тихия си и внушителен глас странната, изпълнена със страх тишина, която като сянка сякаш се бе прокрадвала и настанила в стаята – призракът на този порочен човек витае в Синята стая, тук, в тази къща. От полунощ до първи петли, сред неистови задавени вопли и степеняния, сред грозен кикот и глух екот от жестока схватка, той води яростна нетленна битка с духовете на соло корнетиста и на убития коледар, които от време на време получават подкрепление от сенките на германските музиканти, а през това време духът на удушения арфист изпълнява безумни призрачни мелодии с призрачните пръсти на краката си върху

призрака на строшена арфа.

В заключение чичо заяви, че в нощта срещу Коледа Синята стая била твърде непригодна за спално помещение.

– Ето, чуйте! – възкликна той, като вдигна предупредително ръка към тавана, а ние притаихме дъх и се заслушахме. – Чуйте! Мисля, че вече се е почнало – те са в Синята стая!

Тогава аз се изправих и заявих, че ще спя в Синята стая.

Преди да ви разкажа обаче своята история – историята за това, което се случи с мен в Синята стая, бих искал да предложа едно въстъпление към нея.

Лично обяснение

Изпитвам доста големи колебания дали да ви доверя собствената си история. Работата е там, че тя не е като другите истории, които ви разправих – или по-точно, разправиха ги Теди Бифълс, господин Кумс и чичо ми. Моята история е истинска. Тя не е разказ на някой си, разположил се пред камината в нощта срещу Коледа, който си пие пунша с уиски, а отразяване на действителни събития.

Всъщност това изобщо не е „история“ в общоприетия смисъл на думата: това е свидетелство. И то, така си мисля, е почти неуместно в книгата като настоящата. Повече би подходило за биографически или исторически труд.

Има и още нещо, което ме затруднява да ви разкажа случката, а то е, че в нея става дума единствено за мен. Разказвайки ви я, ще ми се наложи да говоря само за себе си, а ние, съвременните автори, остро възразяваме срещу тази практика. Ако ние, литераторите от новата школа, имаме някакъв достоен стремеж, който да стои над всичко в съзнанието ни, то това е стремежът никога и по никакъв начин да не се проявяваме като егоисти.

Аз лично, така са ми казвали, притежавам скромност, свян и въздържаност по отношение на всичко, свързано с личността ми, и то вероятно в твърде висока степен, защото хората чак недоволстват. Те идват при мен и ми заявяват:

– Е, добре де, а защо не говориш за себе си? Ние искаме това да прочетем. Разкажи нещо за самия теб.

Аз обаче винаги съм отговарял: „Не!“ И не защото смятам темата за безинтересна. Лично аз не съм в състояние да измисля друга тема, която би се оказала по-вълнуваща за света като цяло или поне за по-културната част от него. Ала отказвам да го направя от принципни съображения. Това е лишено от художествен усет и дава лош пример на по-младите мъже. Други писатели, макар и малцина, го правят, знам, ала аз самият отказвам – заради принципа.

Тъй че при други обстоятелства аз изобщо не бих разказал тази история. Бих си рекъл: „Не! Историята си е добра, поучителна е, необичайна е, чудата, завладяваща, а обществото, знам това, би желало да я чуе и аз би трябвало да я споделя, но в нея става дума единствено за мен самия – какво съм казал, какво съм видял, как съм постъпил. Ето защо

не мога да го сторя. Моята съдържана, лишена от себичност натура не ми позволява да се само-изтъквам.“

Ала обстоятелствата около тази история са необикновени и ми дават основания, които при цялата моя скромност ми внушават по-скоро да приветствам така откритата се възможност да я разкажа.

Както посочих в началото, в нашето семейство възникнаха известни недоразумения във връзка с въпросното празненство и, що се отнася по-специално до мен и до моя дял в събитията, на които сега се готвя да дам словесен израз, станах жертва на несправедливост.

Като способ да представя личността си в правдива светлина – разпъсвайки облаците на лъжливите обвинения и опетнилите ме недоразумения, смятам, че най-правилният подход е да изложа простичко и достойно фактите, такива, каквито са, и оставя всеки сам и непредубедено да си състави преценка. Основната ми цел, признавам го най-откровено, е да изчистя името си, което е несправедливо очернено. Подтикван от този мотив – а смятам, че той е почтен и основателен, – установявам, че съм в състояние да преодолее вътрешната си съпротива да говоря за себе си. Ето защо мога да продължа с разказа за самата случка.

Моят разказ

Едва-що чичо ми завърши разказа си, аз, както вече споменах, се изправих и заявих, че искам да преношувам в Синята стая.

– В никакъв случай! – извика чичо ми, като скочи на крака. – Не ще допусна да се изложиш на тази смъртна опасност. Пък и леглото не е оправено.

– Леглото няма значение – отвърнах аз. – Живял съм в мебелирани квартири за ергени и съм свикнал да спя в легла, които биват оправяни само веднъж годишно. Не се опитвайте да ме разколебаете. Аз съм млад и вече повече от месец съвестта ми е чиста. Призраците няма да ми сторят зло. Възможно е дори да им окажа положително влияние и да ги склоня да се поукротят и да се махнат оттам. Пък и искам да присъствам на спектакъла.

След тези думи си седнах обратно на мястото. (Как стана така, че господин Кумс се оказа седнал на моя стол, а не от другата страна на масата, където беше седял през цялата вечер, и защо и не понечи да се извини, когато седнах връз него; защо младият Бифълс трябваше да ми се представя като чичо ми Джон и вследствие на това погрешно впечатление аз да му стискам ръката почти цели три минути, твърдейки че винаги съм го чувствал като баща – тези въпроси до ден днешен не съм успял напълно да си избистря.)

Всички се опитаха да ме разубедят от начинанието, което нарекоха дръзко и безразсъдно, ала аз останах непоколебим и се позовах на привилегированото си положение. Аз бях „гост“. А гостът винаги спи в обитавана от духове стая в нощта срещу Рождество – това е неговият прерогатив.

Отвърнаха ми, че щом поставям нещата на тази основа, то те, естествено, нямало какво да възразят – след което ми дадох запалена свещ и вкупом ме придружиха до стълбището към горния етаж.

Било защото се чувствах в приповдигнато настроение, задето щях да извърша благородно дело, или защото ме окриляваше съзнанието за справедливост – трудно ми е да преценя, – но в онази нощ се качих на горния етаж изпълнен с удивителна жизнерадост. Само за кратко поспрях на стълбищната площадка, когато стигнах горе – усещах в себе си желание да продължа още по-нататък, да се кача на самия покрив. С помощта на парапета обаче обуздах амбицията си, пожелах на всички лека

нощ, влязох и затворих след себе си.

Всичко тръгна на зле от самото начало. Свещта падна от свещника, докато пръстите ми още бяха върху дръжката на вратата. Тя продължи да пада всеки път щом я вдигнех и сложех обратно на мястото ѝ: никога не съм виждал такава хлъзгава свещ. Накрая се отказах от опитите да я закрепя в свещника и я взех направо в ръка – но дори и тогава тя не искаше да стои права. Тъй че аз побеснях, изхвърлих я през прозореца, съблякох се и на тъмно се проснах в леглото.

Не можах да заспя – изобщо не ми се спеше, лежах по гръб и гледах към тавана, като си мислех за разни неща. Бих искал да мога да си спомня някои от идеите, които ми дойдоха наум, защото бяха много забавни. Смеех се така, че чак леглото се люлееше.

Лежах така някъде около час и половина и съвсем бях забравил за призрака, но когато случайно обходих с поглед стаята, за пръв път съзрях някакво доволно на вид привидение, което седеше в креслото пред камината и пушеше призрачна глинена лула с дълъг мундшук.

Както би се случило с мнозина при такива обстоятелства, в първия миг ми хрумна, че сигурно сънувам. Надигнах се в леглото и разтърках очи.

Но не! Беше си призрак, без никакво съмнение. През тялото му виждах облегалката на креслото. Той погледна към мен, извади призрачната лула от устата си и кимна.

Най-изненадващото нещо в цялото явление беше, че не се чувствах ни най-малко тревожен. По-скоро ми беше приятно присъствието му. Щеше да ми прави компания.

Казах:

– Добър вечер. Днеска беше студено!

Той отвърна, че лично той не бил забелязал, но положително съм имал право.

Няколко секунди помълчахме, сетне реших да обобща положението вежливо, та попитах:

– Навярно имам честта да разговарям с призрака на господина, комуто се е случило прежеждието с коледаря?

Той се усмихна и каза, че било много мило от моя страна, дете помня случая. Някакъв си коледар не бил особен повод за хвалба, но все пак и най-дребният принос бил ценен.

При този негов отговор аз леко се стъписах. Бях очаквал да чуя вопли на разкаяние. Напротив, духът май суетно се ласкаеше от деянието си. Помислих си, че след като тъй спокойно бе приел забележката ми

за коледаря, едва ли щеше да се обиди, ако го разпитам за латернаджията. Любопитно ми беше да науча подробности за клетия момък.

– Вярно ли е – попитах, – че имате пръст в смъртта на някакъв млад италианец, който дошъл в града и свирел шотландски мелодии?

Призракът направо се разсърди.

– Да съм имал пръст ли! – възкликна възмутено. – Кой има нахалството да претендира, че ми е помагал? Аз лично убих младежа. Никои не ми е съдействал. Собственоръчно свърших всичко. Посочете ми кой е този, дето твърди, че не е така.

Успокоих го. Уверих го как дълбоко в себе си никога не съм се усъмнявал, че той е истинският и единствен убиец, и продължих с въпроса какво е направил с трупа на корнетиста, когото е умъртвил.

Той ме запита:

– Кого точно имате предвид?

– А, значи не е бил един, така ли? – заинтересувах се аз.

Той се усмихна и леко се покашля. Заяви, че не обичал да изглежда като самохвалко, но ако се смятали и тромбонистите, общо били седем.

– О, Боже! – реагирах аз. – Сигурно доста работа ви се е отворила, както и да гледаме на нещата.

Той отвърна, че вероятно не нему се полагало да прави подобно изявление, но наистина, ако се има предвид обикновената средна класа, според него крайно малко на брой били призраците, способни в ретроспекция да обозрат един тъй издържан и успешен живот.

Няколко секунди той мълчаливо изпускаше кълба дим, докато аз седях и го наблюдавах. Никога дотогава, доколкото си спомнях, не бях виждал призрак да пуши лула и ми беше интересно.

Попитах го какъв тютюн използва и той отговори:

– По принцип призрачен, подсладен с меласа.

Обясни, че призракът на всичкия тютюн, който един мъж е изпушил през живота си, му принадлежал и след смъртта му. Каза, че той лично приживе бил изпуснал доста голямо количество подсладен с меласа тютюн, тъй че сега разполагал с доволно голям запас от призрака на въпросния тютюн.

Отбелязах, че е полезно да се знае това, и вътрешно взех решение да изпуша колкото мога повече тютюн, преди да умра.

Помислих си и че бих могъл веднага да пристъпя към действие, и споделих намерението си да му правя компания, при което той рече: „Бива, старче!“ и аз се пресегнах, извадих необходимите принадлежности от джоба на палтото си и запалих лулата си.

Сетне още повече се сближихме и той ми описа всичките си пресъпления. Разказа как някога живеел в съседство с млада дама, която се учела да свири на китара, а отсреща имало един господин, който се упражнявал да свири на контрабас. Та той със сатанинско коварство запознал двамата нищо неподозиращи млади хора и ги убедил да избягат заедно против волята на родителите си, като вземат със себе си музикалните си инструменти – те така и направили, но още преди да изтече меният им месец тя счупила главата на господина с контрабаса му, а той се опитал да натика китарата в гърлото ѝ и я осакатил за цял живот.

Моят приятел ми разправи още как примамвал продавачи на кифли във входа и след това ги тъпчел със собствената им стока дотогава, докато не се пръсвали и умирали. Заяви, че по този начин бил накарал осемнайсет души да замлъкнат завинаги.

Младите мъже и жени, които рецитирали дълги и скучни стихотворения по разни вечеринки, младежите, които се разхождали по улиците късно нощем и нескопосано свирели концертни, всички тях той събирал заедно и тровел на партиди от по десет, за да съкрати разходите, докато ораторите от парковете и лекторите, проповядващи трезвеност, затварял по шестима в тясна стаичка с по чаша вода и кутия за събиране на волни пожертвувания за всекиго, а сетне ги оставял да си говорят взаимно до последен дъх.

Полезно беше да го слуша човек.

Попитах го кога очаква останалите призраци – на коледаря, на корнетиста и на германските оркестранти, за които беше споменал чичо Джон. Той се усмихна и рече, че те повече нямало да се выяснат, ни един от тях.

– Нима не е истина, че те идват да се срещнат с вас всяка година в нощта срещу Коледа и влизате в схватка?

Отвърна, че така било в миналото. В продължение на двайсет и пет години в нощта срещу Коледа той се биел с тях в тази стая, но те повече нямало да безпокоят нито него, нито когото и да било друго. Един по един ги бил изритал навън, разпердушинени и напълно неподходящи за всякакви привиденчески цели. Видял сметката на последния призрак от германския оркестър малко преди аз да се кача горе и изхвърлил каквото било останало от него през пролуката между стъклото и рамката на прозореца. Поясни, че той повече не заслужавал да бъде наричан призрак.

– Но вие ще продължите да се явявате като досега, нали? – попитах аз. – В противен случай ще липсват на тукашните обитатели, знам го

със сигурност.

– О, чуда се – отговори той. – Сега вече няма причина да идвам. Освен ако *вие* не сте тук – добави любезно. – Ще дойда пак, ако преспите тук и през следващата коледна нощ. Допаднахте ми – продължи той, – защото като видите, че има посетител, не хуквате да бягате с крясъци и косата ви не се изправя от ужас. Нямате си представа колко противна ми е гледката на хора, на които им се изправя косата от ужас.

Обясни, че това го нервирало.

Точно тогава до нас достигна някакъв слаб звук откъм двора долу. Призракът се сепна и цял почерня.

– Прилоша ли ви? – извиках аз и се втурнах към него. Кажете, какво мога да направя за вас? Дали да изпия малко бренди и да ви предам призрака му?

Той помълча, послушвайки се напрегнато за миг, после въздъхна с облекчение и страните му си възвърнаха призрачния цвят.

– Всичко е наред – промълви. – Уплаших се да не е петелът.

– А, рано е – казах аз. – Още е едва полунощ.

– Хм, за тези проклетни пернати това е без значение – с горчивина отвърна той. – Те най-спокойно си кукуригат и посред нощ, и преди това – подраняват, за да ти провалят разходката. Сигурен съм, че го правят нарочно.

Разказа ми, че негов приятел, призрак на човек, който бил убил един инкасатор на сметки за вода, някога обитавал къща на улица „Лонг Ейкър“ в Уестминстър, където хората си държали в зимника домашни птици; всеки път когато полицаи минел оттам и светнел с фенерчето си през решетката, старият петел вътре си въобразявал, че това е слънцето и започвал да кукурига неистово, при което, естествено, на клетия призрак се налагало да се маха и да се прибира вкъщи, понякога още в един сутринта, ругаейки ужасно, защото разходката му била продължила едва час.

Съгласих се, че това е явна несправедливост.

– О, цялото споразумение е нелепо – продължи той доста ядосан. – Не знам какво си е мислил нашият старец, когато го е сключил. Все му повтарям: „Трябва да има установен график и всеки да се придържа към него – да речем, четири часа през лятото и шест през зимата. Тогава ще има яснота.“

– Как се справяте, когато няма петел под ръка? – заинтересувах се аз.

Той тъкмо се готвеше да ми обясни, когато пак се стресна и

заслуша. Този път и аз ясно чух как петелът на съседа господин Боулс изкукурига два пъти.

– Ето на – рече той, стана и се пресегна да вземе шапката си, – ето с какви неща се налага да се примиряваме. И колко е часът?

Погледнах часовника си и установих, че е три и половина.

– Така и предполагам – тихо рече той. – На тоя петел, ако го пипна, ще му извия гръцмуля. – И се приготви да си тръгне.

– Ако ме изчакате половин минутка – рекох аз, като станах от леглото, – ще ви поизпратя малко.

– Много любезно от ваша страна – отговори той и се спря, – но ми се струва неучтиво да ви измъквам навън.

– Ни най-малко – възразих аз. – Ще ми е приятно да се разходя. – След което се пооблякох и си взех чадъра, а той ме хвана подръка и двамата излязохме заедно.

Току до входната врата срещнахме Джоунс, един от местните полицаи.

– Добра нощ, Джоунс – поздравих го аз (по Коледа винаги съм много вежлив).

– Добра да е, сър – отговори полицаят някак троснато, както ми се стори. – Мога ли да ви попитам какво правите навън?

– А нищо особено – отвърнах аз като махнах с чадъра. – Просто излязох да изпратя приятеля си донякъде, той си отива у дома.

– Какъв приятел? – попита Джоунс.

– Хм, вярно! – изсмях се аз. – Забравих. За теб той е невидим. Той е призракът на онзи господин, който убил коледаря. Ще го изпроведа до тъгля.

– Сър, на ваше място бих се въздържал – строго рече Джоунс. – Послушайте съвета ми: сбогувайте се с приятеля си тук и се прибирайте. Вероятно не си давате сметка, че сте излезли само по нощна риза, обувки и сгъваем цилиндър. Къде са ви панталоните?

Никак не ми хареса начина, по който този човек се държеше с мен. Казах му:

– Джоунс! Не ми се иска да ми се наложи да подавам жалба против теб, но ми се струва, че си пил. Панталоните ми са си там, където са панталоните на всеки мъж – на краката. Много ясно си спомням, че ги обух.

– Е, да, но сега сте без панталони – нахално отвърна той.

– Моля? – рекох аз. – Казах ти, че съм ги обул. Струва ми се, че би трябвало да знам това.

– И на мен така ми се струва – отговори той, – но очевидно не сте си ги обули. Хайде сега, тръгвайте с мен да се прибирате и да прекратим всичко това.

Тъкмо тогава чичо Джон излезе на вратата, събуден, предполагам, от препирнята, а в същия миг и леля Марая се появи на прозореца с нощната си шапчица.

Обясних на двамата грешката на полицаия, като описах случилото се възможно най-безобидно, за да не навлека неприятности на блюстителя на реда, и се обърнах към призрака за подкрепа.

Него го нямаше! Беше ме изоставил, без да каже ни дума – без дори да ми каже довиждане!

Видя ми се толкова неучтиво, че е изчезнал по такъв начин, та се облях в сълзи, а чичо Джон излезе и ме отведе в къщата.

Когато стигнах стаята си, установих, че Джоунс е бил прав. В крайна сметка не си бях сложил панталоните. Те продължаваха да си висят на таблата на кревата. Предполагам, че бях ги забравил, загрижен да не карам призрака да ме чака.

Такива са голите факти във връзка със случката и е извън всякакво съмнение, че никой здрав и великодушен разум не би могъл да ги използва за каквато и да било клевета.

Но точно това стана.

Някои личности – ще ги нарека „личности“ – не се оказаха в състояние да проумеят простите явления, описани по-горе, освен в светлината на едно тълкуване и лъжливо, и оскърбително. Бях засипан със злословия и очернен от най-близките си, хора, с които сме от една кръв и плът.

Ала аз не храня лоши чувства. И както вече заявих, единственото ми съображение да изложа тези събития, е да изчистя репутацията си от несправедливи подозрения.

КРАЙ

© 1891 Джеръм К. Джеръм
© 2006 Йордан Костурков, превод от английски

Jerome K. Jerome
Told After Supper, 1891

Сканиране: Г.
Разпознаване и редакция: veso_t, 2009

Издание:

Джеръм К. Джеръм. Разговори след вечеря
ИК „Фама“, 2006
ISBN-10: 954-597-253-X
ISBN-13: 978-954-597-253-9

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/11247>]